

H 006 (Boisviller) + 2002
A 230 (Villa)
L 1825

Miljöenheten/Enheten

2002-03-08

Dnr 315-972-2002

Byggnadsminnesförklaring av Villa Italienborg på fastigheten Mölle 12:67 (Brunnby socken), Höganäs kommun, Skåne län.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen beslutar om byggnadsminnesförklaring enligt 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (1988:950), KML, av Villa Italienborg på fastigheten Mölle 12:67 i Höganäs kommun.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § KML följande skyddsbestämmelser.

1. Byggnaden får inte rivas, byggas om eller till eller på annat sätt exteriört förändras.
2. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme och takstol. Byggnadens planlösning får inte förändras.
3. Ingrepp i eller ändring av äldre fast inredning får inte göras.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbete skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar, med material och metoder som är väl beprövade och anpassade till byggnadens egenart.
5. Skyddsområdet avgränsat med heldragen, svart linje (se bilaga 2) får inte ytterligare bebyggas. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets karaktär inte förvanskas.

Enligt 3 kap 14 § KML kan länsstyrelsen om särskilda skäl finns lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Kommentarer till skyddsbestämmelserna

Intentionen med skyddsbestämmelserna är att byggnaden ska bibehålla sin ursprunglighet för framtiden. Detta innebär bl a att även mindre, utvändiga förändringar (t ex markbeläggningar, staket, grindar, uppsättning av antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar) kräver tillstånd.

2002-04-02 beslöt Mb
Kopia till BM-reg
och Ur
A/E/ENK

Med fast inredning menas exempelvis AGA-spisen, golv- och takbrädor, utvändig trappa, listverk, fasta väggskåp, snickerier, dörrar inklusive beslag (se 2 kap 2§ Jordabalken). Med äldre, fast inredning menas ursprunglig fast inredning.

Alla eventuella tillägg måste vara reversibla. Länsstyrelsen vill påpeka att utförandet i sig, inte bara utseendet på den utförda insatsen, är en stor del av ett byggnadsminnes kulturhistoriska värde. Såväl material som utförande måste därför anpassas till huset.

Ändringar som strider mot skyddsbestämmelserna kräver skriftligt tillstånd från länsstyrelsen. Länsstyrelsen ger råd och upplysningar om lämpliga vård- och underhållsåtgärder.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Sedan fråga väckts att förklara Villa Italienborg på fastigheten Mölle 12:67 i Höganäs kommun för byggnadsminne har meddelande härom sänts till fastighetsregistermyndigheten den 27 oktober 1997. Förslag till skyddsföreskrifter gick hösten 1999 till dåvarande ägare samt till riksantikvarieämbetet och Höganäs kommun. Dåvarande ägare invände mot förslaget, varefter fastigheten såldes. Detta förslag till skyddsbestämmelser har upprättats i samråd med Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. Lagfarna ägare har genom Harald Steinbrecher den 18 januari 2002 godkänt föreslagna skyddsbestämmelser. Riksantikvarieämbetet och Höganäs kommun, genom stadsantikvarien, anser att en byggnadsminnesförklaring är väl motiverad.

Villa Italienborg ligger inom område av riksintresse för kulturmiljövården. Enligt den av Höganäs kommunfullmäktige antagna kulturmiljöplanen från 1993 anses Villa Italienborg vara av "påtagligt värde för kulturmiljön". I den ännu icke antagna bevarandeplanen, som togs fram under 2000 och till vilken en detaljplan skall knytas, föreslås att Villa Italienborg q-märks.

HISTORIK OCH BYGGNADSBESKRIVNING

Eternit

Asbestens förmåga att motstå eld varit känd sedan antiken. Under 1800-talet började man använda materialet framför allt som isolering. Efter ett års experimenterande lyckades den österrikiske väveriägaren Ludwig Hatschek 1894 framställa en asbestcementplatta, tillverkad av 15% asbest och 85% cement. Hatschek tog år 1900 patent på sin uppfinning under varunamnet Eternit; efter latinets aeternum ("för evigt"). Sex år senare bildades Skandinaviska Eternit AB, vars produktion förlades till Lomma. Till en början var framställningen blygsam och rörde sig främst om plattor för taktäckning, den s k fasettplattan. Tillverkning av korrugerade takplattor startade 1926 och 1932 kom även produktionen av handformat gods (bl a rör) igång. Först 1942 fick Lommafabriken konkurrens genom de s k Sidiplattorna från Köping. De nya plattorna blev

snabbt ett vanligt fasadmateriel, ofta som ersättning för äldre beklädnad. Efter larmrapporter om eternitens hälsovådliga effekter lades all produktion ned 1977.

Badorten Mölle och Villa Italienborg

Den turistexpansion som skedde i Mölle underlättades av två infrastrukturella nyheter; byns nya hamn och järnvägsförbindelsen till Höganäs. Mölle etablerades som badort kring sekelskiftet 1900 och kom att besökas främst av tyska och danska gäster. Samhället var särskilt omtalat eftersom kvinnor och män badade gemensamt. Då Mölle till stora delar brann ner 1890 kunde ny bebyggelse, anpassad till byns nya funktion, uppföras. Byggnadsverksamheten var särskilt intensiv 1908-1913. Än idag präglas Mölle av en badortsarkitektur som omfattar både hotell och påkostad villabebyggelse. Beståndet omfattar många ovanliga byggnadsstilar och speciella byggnadsdetaljer.

Villa Italienborg ligger i centrala Mölle, väl synlig på en bergssluttning. Anläggningen består av en huvudbyggnad i två våningar, utmed östra fasaden finns ett övertäckt trapphus med tillhörande loftgång. Verandor och uthus i en våning ansluter på bottenvåningen i samtliga väderstreck förutom mot huvudfasaden i väster. Mot öster står huset tätt mot bergssluttningen.

Huvudbyggnaden står på en torpargrund med grundmurar av betong. Ytterväggarna - en drevad tre tums plankstomme - är mot söder, norr och väster klädda med röda och grå eternitplattor. Mot öster är fasaden täckt med pärlspont. Det flacka, papptäckta yttertaket kröns av en krenelerad skorsten i gult höganästegel. Planlösningen är identisk på båda våningsplan; fem lika stora rum grupperade kring hjärtväggen. Interiören är till stor del i originalskick och endast ytterst begränsade förändringar har skett. Samtliga innerväggar är av plank, den enda murade byggnadsdelen är murstocken. Badrum och WC har installerats i husets norra del. År 1974 installerades kommunalt avlopp i byggnaden. Modern värmeisolering saknas, t ex isoleras bjälklagen med torv. Under år 2000/01 har en varsam renovering av villa Italienborg genomförts, framför allt har denna omfattat fönster- och dörrenovering samt byte av röt- och svampskadat virke.

Uthuset och verandorna är stolpkonstruktioner med en utvändigt kläddel av träpanel, delvis pärlspont. De flacka taken är papptäckta. Grundläggningen för uthuset är enkel - delvis förekommer golvplattor av betong. Verandorna är troligen samtida med huvudbyggnaden. Om så är fallet även med uthuset är svårbedömt men sannolikt.

Villa Italienborgs planlösning är en direkt följd av tomtens läge med bakomliggande bergvägg; genom att dra ut de bakre rummen i sidled får alla rum ljus och havsutsikt. Någon invändig trappa har aldrig funnits; övre våningen nås via

trappan på husets östra fasad. Att det inte finns någon förbindelse våningsplanen emellan tyder på att ovanvåningen med stor sannolikhet har hyrts ut under sommarhalvåret. Även gångbron på husets baksida, vilket leder de boende på andra våningen ut till en avskild uteplats, tyder på detta. Systemet med att den bofasta befolkningen hyrde ut rum till sommargäster har varit mycket vanligt på svenska badorter. Skriftligt material som under renoveringen 2000/2001 hittats inne i Villa Italienborg har fastställt att huset har hyrts ut, men i vilken omfattning är ännu oklart.

Fram till 1912 lade Skandinaviska Eternit AB ner mycket pengar på marknadsföring och företaget var därför ofta representerat på utställningar. Med tanke på Villa Italienborgs säregna utseende och enkla konstruktion har det föreslagits att huset skulle härröra från en utställning, varefter det har flyttats till nuvarande plats. Enligt en inskription på fasaden uppfördes huset 1909-1910, men detta har inte kunna beläggas. På ett vykort poststämplat 1911 återfinns huset på nuvarande plats.

Som namnet antyder är det mycket i Villa Italienborgs arkitektoniska språk som påminner om en italiensk villa, t ex de flacka taken och planlösningen. De rutiga fasaderna kan relateras till antikens diagonalrutiga murar av tegel och concretum (tekniken nämns såväl av Vitruvius som Palladio). För att understyrka stenhuskaraktern har stenimiterande, pressade plåtprofiler satts kring fönstren. Ursprungligen fanns även en krenelering kring taklisten. Den diagonalmönstrade fasaden med sina stora välvda fönster, krenelering och mittbalkong ger associationer till Doge-palatset i Venedig.

MOTIVERING

I Villa Italienborg förenas historiserande badortsarkitektur med ett för tiden nytt fasadmateriäl. Vanligtvis har eternit använts som takmateriäl eller som sekundär fasadbeklädnad, ytterst sällan som ursprungligt fasadmateriäl. Att använda eternitplattor på ett konstnärligt medvetet sätt, och som fasadmateriäl så tidigt som är fallet med Villa Italienborg, är unikt.

Villa Italienborg visar en av de många byggnadsstilar som fanns under det tidiga 1900-talet. Såväl exteriört som interiört är byggnaden bevarad i stort sett i originalskick.

Systemet med uthyrningsrum var vanligt förekommande i de svenska badorterna. Skriftligt materiäl visar att så har även varit fallet med Villa Italienborg, något som tydliggörs i byggnadens utformning. Strävan efter att alla rum ska få havsutsikt visar den förändring av svenskens syn på ljus och frisk luft som skedde fr o m sekelskiftet 1900.

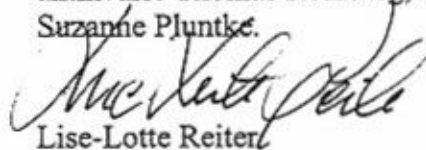

Skandinaviska Eternit AB var länge ledande inom den svenska eternittillverkningen och bedrev intensiva marknadsföringskampanjer. Villans enkla konstruktion i kombination med sitt spektakulära yttre tyder på att huset kan ha flyttats, eventuellt från en utställning.

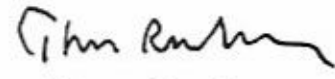
Av 3 kap 1§ KML framgår att en byggnad som genom sitt kulturhistoriska värde är synnerligen märklig får förklaras som byggnadsminne. Länsstyrelsen anser att Villa Italienborg på fastigheten Mölle 12:67 i Höganäs kommun har ett sådant kulturhistoriskt värde att en byggnadsminnesförklaring är väl motiverad.

Detta beslut kan överklagas till länsrätten i Skåne län, se nedan.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsöverdirektör Lise-Lotte Reiter, förste länsassessor Christina Cinthio, rättsfunktionen, länsantikvarie Thomas Romberg, föredragande, samt bebyggelseantikvarie Suzanne Pluntke.

Lise-Lotte Reiter

Thomas Romberg

Bilagor

1. Översigtskarta
2. Situationsplan med skyddsgränser
3. Uppmätningsritningar 1999

Sändlista

- Höganäs kommun, stadsantikvarien
- Höganäs kommun, stadsarkitekten
- Lantmäterimyndigheten i Skåne län, Malmö
- * Hässleholms tingsrätt, inskrivningsmyndigheten
- Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Riksantikvarieämbetet

Samhällsbyggnadsenheten
Förvaltningsenheten
Kulturmiljö

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till Länsrätten i Skåne län. **Överklagandet skall dock skickas till Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 Malmö.**

Av överklagandet skall framgå vilket beslut Ni överklagar (ange diarienummer) och hur Ni vill att beslutet skall ändras.

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Miljöenheten/Kulturmiljö
Suzanne Pluntke
040-25 20 43
supl@lm.lst.se

BESLUT

6(6)

2002-03-08
DELGIVNINGSKVITTON

432-19523-97

Skrivelsen skall undertecknas. Uppge också adress och telefonnummer. Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er uppfattning så bör Ni skicka med detta.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande *inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet*. Är klaganden part som företräder det allmänna skall överklagandet ha kommit in *inom tre veckor från den dag beslutet meddelades*. *Annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.*

Behöver Ni veta mera om hur Ni skall göra kan Ni kontakta Länsstyrelsen, tel 040- 25 20 00 (växel).

Postadress	Besöksadress	Telefon	Teletax	Postgiron/Bankgiron	E-post
205 15 Malmö	Kungsgatan 13	040-25 20 00 vx	040-25 22 70	68811-9	lansstyrelsen@lm.lst.se
291 86 Kristianstad	Ø Boulevarden 62 A	044-25 20 00 vx		5050-3729	

Vår adressering är enligt adresserna